Korte Mededelingen

Vogels als 'business'

Als het gerenommeerde Britse zakentijdschrift 'The Economist' aandacht besteedt aan de zakelijke kant van het vogels kijken dan valt er geld te verdienen. Onder de titel 'Peace, Prosperity and Anoraks' en de treffende subtitel 'The Money in Birds' gaat de uitgave van 28 augustus 2004 in op hetgeen er financieel omgaat bij het vogelen. De zestiende Birdwatching Fair in Rutland Water, Rutland in Engeland, was net achter de rug. Duizenden vogelaars besteedden daar in drie dagen ruim drie miljoen pond sterling aan kleding, boeken, optiek en vooral aan vogelreizen. 'Deze Birdfair is de belangrijkste gelegenheid ter wereld om ecotoerisme te promoten', kreeg 'The Economist' te horen. Door de nog steeds groeiende populariteit werd vogels kijken in het Verenigd Koninkrijk en in de Verenigde Staten 'big business'. Swarovski, de Oostenrijkse fabrikant van kwaliteitsoptiek, schat het aantal vogelaars in de Verenigde Staten tussen de zeven en vijftien miljoen. In dat land is er al een tijdschrift met de veelzeggende titel 'Birding Business'. Bij het doornemen van 'Birding', het tijdschrift van de American Birding Association (ABA), met een half miljoen leden, krijgt de lezer tientallen pagina's voorgeschoteld met advertenties over reizen, vogelweekeinden over de hele wereld en nog veel meer. In de Verenigde Staten lijkt inmiddels iedere zichzelf respecterende streek zijn vogelfestival te hebben. Een Texaans stadje 'verdiende' in zes weken ruim twee miljoen dollar aan de voorjaarstrek, stelde de ABA vast. In Europa gaat dat nog anders. Engelse boeren worden furieus wanneer drommen vogelaars over landerijen stampen op zoek naar een rariteit. In dat land besproeide een boer een groep vogelaars onlangs met varkensmest!

Hoe gaat dat in Nederland? Of het in augustus 2004 in Zuidelijk Flevoland gehouden Vogelfestival voor de exposanten ook zakelijk een succes was, is schrijver onbekend. Te beluisteren viel echter dat het aantal bezoekers wat tegenviel. Maar de stemming en ambiance waren prima. Inmiddels wordt er alweer een nieuw Flevofestival georganiseerd. Er is dus belangstelling van fabrikanten en leveranciers van 'vogelaarsspullen'. In Engeland is dat een groeimarkt die met 5% per jaar stijgt. Fabrikanten stellen vergenoegd vast dat de groei van deze markt ruimschoots de in mineur zijnde markt voor jagersartikelen compenseert. Dat is zelfs het geval in een land als Italië, waar de eerste 'birdwatching fair' direct al 25.000 bezoekers trok en waar volgens BirdLife International het aantal jagers tussen 1971 en 2003 terugliep van zes miljoen naar 600.000 individuen!

GLO

Kanttekeningen bij de derde Rode Lijst

Via een brochure met vijf oogstrelende platen van Elwin van der Kolk, werd najaar 2004 al bekend welke Nederlandse broedvogels op de nieuwe versie van de Rode Lijst waren terechtgekomen. Voorjaar 2005 verscheen het officiële boekwerk, de derde Rode Lijst sinds het verschijnen in 1986 van de eerste lijst. Helaas ontbrak in het definitieve boek het werk van Elwin van der Kolk, maar wat deze derde aflevering in ieder geval onderscheidt van zijn voorganger, is dat wij weer terechtkunnen in een overzichtelijk, gemakkelijk toegankelijk boek. Dat mag ook wel. Een Rode Lijst is mede bestemd voor beleidsbedenkers en -beslissers, voor ambtenaren en politici, kortom deze moet probleemloos door een breed publiek te hanteren zijn. Over de in 1994 verschenen tweede Rode Lijst is gezegd dat deze te technisch, te complex van opzet was en daardoor minder geschikt voor dagelijks gebruik. Wie weet?

In 1986 bevatte de Rode Lijst 57 soorten. De tweede van 1994 ook. Nu komen Vogelbescherming Nederland en Sovon uit op 78. Dat is niet best en vraagt om uitleg. De drie tot dusver verschenen lijsten bevatten een vaste kern van soorten waarvan niemand zal betwisten dat ze op de nationale Rode Lijst behoren. Daarbij gaat het om kustbroedvogels, weidevogels, reigerachtigen en andere kostbare coryfeeën van onze avifauna. Maar er is meer. Bij de voorbereiding van de eerste lijst maakte recensent deel uit van een begeleidingscommissie. Over een paar soorten ontstond toen discussie of ze al dan

De Slechtvalk staat nu ook op de nationale Rode Lijst, maar het is de vraag of deze soort die aanhang waard is. De soort is sterk afhankelijk van de aangeboden nestkasten en is dus een voorbeeld van een soort die kan worden beschouwd als een soort 'moderne cultuurvolger'.
Foto: Piet Munsterman.

niet dienden te worden opgenomen. Sovon bestond destijds nog niet zo lang en beschikte daardoor over minder lange-termijninformatie dan 'Beek-Ubbergen' tegenwoordig op tafel kan leggen. Ook heel belangrijk is dat toen nog weinig bekend was over de situatie elders in Europa. Menig in 1986 naar voren gebracht standpunt kwam voort uit literatuurkennis, 'horen zeggen' en uit de ervaringen opgedaan in eigen onderzoeksgebied(en). Eigenlijk speelt dat nog wel. Omdat het in de hoge delen van Nederland de soort niet voor de wind gaat, staat op de huidige lijst weer de Groene Specht. Daarvan zullen vogelaars in Zuidwest-Nederland opkijken. In de Hoeksche Waard werd de Groene Specht de laatste jaren een tuinsoort en zelfs in boomrijke wijken van Rotterdam-Zuid valt tegenwoordig het 'kjuu-kjuu-kjuu-kjuu' te beluisteren.

Recente vestigingen

Een van de oorzaken dat de lijst nu 21 soorten meer telt dan de vorige, is de opname van 'recente vestigingen'. Het gaat daarbij om soorten die hier onlangs kwamen broeden en het daardoor met een geringe populatie moeten doen. Daarom beschouwt men deze als 'gevoelig'. Die benadering leidt ertoe dat de beide zilverreigers, de Brilduiker, de Slechtvalk en de Grote Mantelmeeuw nu ook op de nationale Rode Lijst staan. Is die aanpak wel doordacht? De beide zilverreigers gaat het voor de wind, niet alleen in Nederland, maar ook in de landen om ons heen. De Grote Mantelmeeuw op de Rode Lijst oogt bizar en bij de Slechtvalk weten wij dat, mits er op geschikte plaatsen nestkasten zijn, de soort daarvan gebruik zal maken. In Zuidwest-Nederland laaide in de winter 2005 een discussie op toen Zeeuwse vogelbeschermers een pleidooi hielden om slechtvalkennestkasten weg te halen. Die hangen nabij spaarzaam voorhanden biotopen van kostbare soorten kustbroedvogels. De Zeeuwen vrezen dat de aanwezigheid van Slechtvalken de bewuste sterns en plevieren ervan weerhoudt te gaan broeden.

Het lijkt erop dat bij het samenstellen van de Rode Lijst, de gekozen strategie niet altijd consequent werd toegepast. Want ook Oehoe en Kraanvogel maakten hun entree als broedvogel, maar minder dan tien jaar geleden. Daarom laat men deze weg. Evenals de Middelste Bonte Specht, die het opnieuw in Nederland aan het proberen is. Voor spaarzaam in Nederland broedende soorten als Pijlstaart, Middelste Zaagbek, Oeverloper, Steltkluut en Dwergmeeuw ligt de natie in de periferie van het verspreidingsgebied. Alle staan op de Rode Lijst. Voor enkele is het argument dat in rondom liggende landen deze soorten onder druk staan. Dat geldt in ieder geval niet voor de Dwergmeeuw (BirdLife 2005) en ook niet voor de Ooievaar, die weliswaar van de Rode Lijst werd gehaald, maar die als onderschrift van een op pagina 13 staande foto meekrijgt dat 'op Europees niveau de soort nog wel bedreigd is'. Dat is te somber gesteld, want met uitzondering van Denemarken en op de zuidelijke Balkan, gaat het in Europa goed met de Ooievaar, zeker vergeleken met 1960, het ijkjaar waaraan deze Rode Lijst nogal eens refereert.

Er zijn broedvogels die de laatste jaren in dit

land verschenen, maar inmiddels al weer aardig op retour zijn, de één meer, de ander minder. Van deze soorten, zoals Kleine Barmsijs, Roodmus, Kramsvogel en Buidelmees, is alleen de Kramsvogel opgenomen. En dan natuurlijk de opname van de Huismus en de Ringmus! Twee soorten die weliswaar veel posities prijsgaven, maar nog steeds in respectabele aantallen dit land bevolken. Het zijn in aantal de nummers één en twee in mijn tuintje. Zijn het Rode Lijst-soorten? In mijn beleving is een Rode Lijst vooral een politiek stuk, een productie waarmee vogelbeschermers aan de gang kunnen indien nakoming van verdragen als de Europese Vogelrichtlijn in het gedrang komt. Wèl rijst de vraag of zonder de Huismus de derde Rode Lijst nationaal zoveel aandacht had getrokken als thans het geval was. De Huismus werd een hype. Velen verbaasden zich dat de Lepelaar eraf ging. Omdat Nederland zo'n 15% van de Europese broedpopulatie huisvest, inclusief Rusland, draagt onze natie stellig nog internationale verantwoordelijkheid voor de Lepelaar. Was het laten vallen van de Lepelaar niet helemaal vrij van politieke overwegingen, in de trant van: 'zie je wel dat soortbeschermingsplannen helpen?' Welnu, wie zal dat ontkennen?
Een ding is zeker, iedere Rode Lijst, hoe dan ook samengesteld, zal aanleiding geven tot commentaar. Van de volgende, die omstreeks 2015 zal verschijnen, valt nu al met zekerheid te zeggen dat de samenstellers het dan weer moeilijker zullen krijgen met 'welke wel en welke niet'. Dat heeft te maken met steeds toenemende kennis van onze avifauna. Tot slot wederom het werk van Elwin van der Kolk. Ik hoop er in de toekomst nog veel van te kunnen genieten.

GLO

LITERATUUR:
Beusekom, R. van, P. Huigen, F. Hustings, K. de Pater & J. Thissen (2005): Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland. Tirion, Baarn.
BirdLife International (2000): Threatened birds of the world. Lynx Edicions and BirdLife International, Barcelona/Cambridge.
BirdLife International (2004): Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series No. 12. BirdLife International, Cambridge.
Osieck, E.R. (1986): Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland. Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, Zeist.
Osieck, E.R. & F. Hustings (1994): Rode lijst van bedreigde soorten en blauwe lijst van belangrijke soorten in Nederland (Technisch Rapport Vogelbescherming Nederland 12). Vogelbescherming Nederland, Zeist.
Sovon Vogelonderzoek Nederland (2002): Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000, Leiden.

Bunschoter Wand doet het nog beter in tweede jaar

In 2004, het tweede jaar van zijn bestaan, heeft de Bunschoter Wand aan de Rengerswetering in Bunschoten (zie ook *het Vogeljaar* 51 (4): 153-157) totaal 449 broedparen Oeverzwaluwen gehuisvest. Een prachtige vooruitgang vergeleken met 2003 toen de wand door 104 broedparen werd bezet. De eerste acht Oeverzwaluwen kwamen aan bij de wand rond 12 april. Zij gingen direct op zoek naar geschikte nestgelegenheden en startten met het graven van zes nestgangen in de wand. Op 23 april vlogen er 250-300 Oeverzwaluwen rond de wand en aan 116 nestgangen was een begin gemaakt. Daarna ging het aantal nestgangen in rap tempo omhoog: 24 april 146 stuks, 25 april 166 stuks, 27 april 218 stuks, 28 april 236 stuks. Het aantal groeide ook nog in mei door. Op 9 mei waren er 95 nestgangen en op 18 mei was dat aantal gestegen tot 402. In bijna al deze nestgangen werd er voor de eerste keer gebroed en ging het om het eerste legsel. Voor het tweede legsel kwamen er nog Oeverzwaluwen van andere wanden in de regio naar Bunschoten. Begin augustus was er een tweede legsel van totaal 449 broedparen. Door de enorme hoeveelheid regen in juli kwamen er slechts 22 paartjes tot een derde legsel in de loop van augustus. De laatste vogels verlieten met hun jongen de wand op 12 september, daarna was de wand totaal verlaten. De wand is over een lengte van 120 m geschikt om aan te broeden. Geschat wordt dat er ongeveer 1500 paar Oeverzwaluwen zouden moeten kunnen broeden.

WS

Veneto: nachtmerrie voor trekvogels

Op 19 september 2004 begon in de regio Veneto, in Noordoost Italië, het jachtseizoen weer. Vanaf die datum kon gejaagd worden op zeven beschermde vogelsoorten. Veneto is de enige regio in de wereld waar het is toegestaan met netten vogels te vangen en te schieten op Spreeuwen en vinken. Het is tevens de enige regio in Europa die toestaat dat soorten die beschermd worden door een Europese Richtlijn (Nummer 409/79), worden

Geschoten Vink met een 12 mm patroon.
Foto: Andrea Zanoni.

gedood. Dit betreft de volgende soorten: Vink *Fringilla coelebs*, Keep *Fringilla montifringilla*, Italiaanse Mus *Passer italiae*, Ringmus *Passer montanus*, Spreeuw *Sturnus vulgaris*, Aalscholver *Phalacrocorax carbo* en Turkse Tortel *Streptopelia decaocto*.
Het is er bovendien toegestaan om met netten te vangen (verboden in de Europese Unie) om trekkende zangvogels te gebruiken als lokvogels. Deze zijn daarmee ertoe veroordeeld de rest van hun leven in kleine kooien te slijten.
Op grond van de wet nummer 17/2004 (13 augustus 2004), die werd ondersteund door de Nationale Alliantie is het ieder van de 60.879 jagers van Veneto ook toegestaan van de soorten Huismus, Ringmus en Spreeuw elk honderd exemplaren te doden. Daarnaast ook nog eens vijftig exemplaren van Turkse Tortel en Aalscholver, veertig Vinken en twintig Keepen. Dat komt neer op een gelegaliseerde slachtpartij van ruim achtentwintig miljoen vogels in het jaar 2004 en deze jacht kan worden voortgezet tot eind december.
Vervolgens is er ook nog een regionale wet (nummer 2443, 6 augustus 2004) die het mogelijk maakt vijftig vogelvanginrichtingen op te richten in de provincies Belluno, Padova, Rovigo, Venetië en in het bijzonder ook in Treviso en Vicenza. Daarmee kunnen drieëntwintigduizend trekvogels worden gevangen. Dit treft de soorten Merel *Turdus merula*, Kramsvogel *Turdus pilaris*; Koperwiek *Turdus iliacus*, Zanglijster *Turdus philomelos*; Veldleeuwerik *Alauda arvensis*, Houtduif *Columba palumbus* en Kievit *Vanellus vanellus*. Deze kwalijke praktijken worden zelfs met steun van publieke fondsen uitgevoerd! Andrea Zanoni, van de anti-jachtorganisatie in Veneto, zei bij het begin van het jachtseizoen: 'Onze regio is nu een nachtmerrie voor trekvogels een slachtveld

Gekooide vogel die gebruikt wordt als lokvogel.
Foto: Andrea Zanoni.

met netten en geweren. Dit is de situatie die we onder ogen moeten zien, ondanks het feit dat meer dan zeventigduizend burgers van Veneto de regionale regering gevraagd hebben deze praktijken uit te bannen'.
Bron: Nieuwsbrief van LAC - Italian League Against Hunting (lid van de Europese Federatie Tegen Jacht (EFAH).

Resultaten van een slachtpartij.
Foto: Andrea Zanoni.